

การเผยแพร่พุทธศาสนาของพระสงฆ์ในยุค Social Media

The Spread out Buddhism of Buddhist Monk in Social Media Period

มลวิภา สีขเรศ^๑
Molwipa Sikhres

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมีหลักคำสอนที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ให้มีความสุข บุคคลที่จะรักษาพระพุทธศาสนาได้เรียกว่าพุทธบริษัท ๔ ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก โดยเฉพาะพระสงฆ์ ซึ่งเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าผู้ซึ่งฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วเลื่อมใสสละเรือน ออกบวช ถีอวัตร ปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัยที่พระบรมศาสดาสั่งสอน

การที่พระสงฆ์ได้นำเสนอหลักคำสอนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) นั้นซึ่งเข้ากับยุคกับสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง พระสงฆ์ที่มีการใช้เครือข่ายในการสืบทอดศาสนา ของพระพุทธองค์ยอมเป็นสิ่งที่ดีต่อพุทธศาสนิกชน เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำคำสั่งสอน ไปใช้ในชีวิตประจำวันยังดำรงความผาสุก

คำสำคัญ: การเผยแพร่, พุทธศาสนา, พระสงฆ์

---

^๑ โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ ต.ปากคลองบางปลากด อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ

Abstract

Buddhism is a religious of Thailand which has the teaching principle for using in lifestyle and for making happiness. The people who are made Buddhist keeping called the Four Buddha Company namely; Bikkhu, Bukkhuni, Upasaka and upasika especially the Bikkhu or Buddhist monk who are the follower the Lord Buddha and respecting until ordain and practicing according to the Vinaya principle.

From the Buddhist monk has presented the teaching by passing the social network that matches with season change periods. The Buddhist has used network in Buddhist inherit of the lord Buddha which is the best to the Buddhist people. These thing will be made Buddhist people bring this teaching to practice in them life style happily.

Keywords: Spread Out, Buddhism, Buddhist monk

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานานหลายศตวรรษ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฯ เมื่อทรงตรัสรู้ในวันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ แล้ว พระองค์ได้ทุ่มเทใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเผยแผ่พระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้มาแล้วนั้น พระองค์ทรงเห็นว่าเป็นหนทางที่จะช่วยให้บรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายพ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏ ที่เวียนวนตายเกิดอยู่อย่างไม่รู้จบสิ้น ทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การทำตัวอย่างที่ดีให้เห็น การเดินที่สงบเสถียรเรียบร้อย การนุ่มนวลกลมกลืน การแสดงความเคารพผู้อาวุโส การทำกิจวัตรทุกอย่างของพระสงฆ์ บำเพ็ญภาวนาเจริญกรรมฐาน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล กระทำได้ ๓ วิธี คือ การพูด การเขียน การกระทำตัวอย่างให้ดูเป็นอยู่ให้เห็น นอกจากนี้ พระองค์ทรงแสดงพุทธพจน์ตรัสสอนพระสงฆ์ให้สำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนหมู่ มาก เพื่อความสุขแก่ชนหมู่ มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เธอทั้งหลายอย่าได้ไปทางเดียวกัน ๒ รูป ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงแสดงธรรม งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุดจงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถพร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธ์บริบูรณ์สิ้นเชิงสัตว์ทั้งหลายผู้มีธุลีในจักขุน้อยมีอยู่ เพราะไม่ได้ฟังธรรมย่อมเสื่อมเสีย ผู้รู้ทั่วถึงซึ่งธรรมยังจักมี ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยัง อรุณเวลาเสนาณิกม เพื่อแสดงธรรม”^๒

การคงอยู่ของพระพุทธศาสนาต้องอาศัย พุทธบริษัท ๔ ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ที่ช่วยในการดำรงรักษาพระพุทธศาสนาไว้ ฉะนั้นภิกษุ (พระสงฆ์) ถือเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าผู้ซึ่งฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วเลื่อมใสสละเรือนออกบวช ถือวัตรปฏิบัติ ตาม พระธรรมวินัยที่พระบรมศาสดาสั่งสอนและกำหนดไว้^๓ พระสงฆ์จึงเป็นทายาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทุกๆ วิธี ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้

^๒ แสง จันทร์งาม, **พุทธศาสนาวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : ทวีพิมพ์ดี, ๒๕๓๑), หน้า ๗๙.

^๓ วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี, **พระสงฆ์**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki>

ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วก็นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถา ในโอกาสและสถานที่ต่างๆทั้งในวัดและนอกวัด การบรรยายธรรมทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแพร่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือวีดิทัศน์ ภารกิจด้านนี้ ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระสงฆ์ จัดกิจกรรมต่างๆขึ้นในวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่ธรรม หรือต้องการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรม เพื่อมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา การดำเนินการใดๆ ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อการเผยแพร่ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัดและนอกวัด^๔ ดังนั้นภารกิจสำคัญของพระภิกษุสงฆ์นอกจากการ ปฏิบัติธรรมแล้วยังจะต้องทำหน้าที่เผยแพร่พระธรรมคำสอนของพระบรมศาสดาให้แก่มนุษย์ในโลกได้พบกับความสุขที่แท้จริง หลุดพ้นจากวัฏฏะสงสาร คือการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยการปฏิบัติธรรมตามพุทธวิธี ดังนั้นการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จึงขึ้นอยู่กับพระภิกษุสงฆ์เป็นสำคัญ

เมื่อสังคมโลกก้าวเข้าสู่สังคมออนไลน์ สังคมมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันมากขึ้น ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน อาทิเช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ค่านิยม ฯลฯ ที่ไหลผ่านเข้ามาอย่างมากมาย โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่มีการขยายตัวไป ทุกมุมโลก ในรูปแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงเกิดเป็น “สื่อสังคมออนไลน์” (Social Media) ที่มีการตอบสนองสังคมได้หลากหลายรูปแบบโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงเป็นเส้นทางให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ เช่น เนื้อหาเรื่องราว บทความ วิดีโอ รูปภาพ เพลง หรือแม้แต่การติดต่อสื่อสาร การใช้สื่อสังคมออนไลน์นั้นข่าวสารแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว และขยายออกไปในวงกว้าง สื่อสังคมออนไลน์มีทั้งในประโยชน์อันดี และโทษมหันต์ ดังนั้นถ้ามนุษย์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ไม่ถูกต้องย่อมเกิดโทษมหันต์ และเกิดความเสื่อมทางด้านศีลธรรมอย่างรวดเร็ว แต่ในทางกลับกันถ้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ถูกต้องก็มีประโยชน์สูงสุด

การเปลี่ยนแปลงยุคใหม่มีผลต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากแม้ต้องเผชิญกับกระแสอันเชี่ยวกรากของโลกสังคมออนไลน์ พระพุทธศาสนาดูเหมือนจะขัดแย้งกับกระแส

---

^๔ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๙.

ของเทคโนโลยี เพราะมีการเป็นลักษณะแบบสังคมนิยมซึ่งมีความโลภเป็นหลักแต่หาข้อดีด้านหนึ่งความเจริญทางเทคโนโลยีไม่ใช่ความเลวร้าย อยู่ที่ผู้ใช้ต่างหาก ถ้าผู้ใช้มีภูมิด้านทานทางจิตที่มั่นคงแล้ว เทคโนโลยีก็จะกลายเป็นเครื่องมือที่ทำให้พระพุทธศาสนากระจายไปยังกลุ่มชนได้อีกมาก มีงานวิจัยเรื่องการสื่อสารยุคใหม่กับความเห็นของผู้บริโภคระบุว่าผู้บริโภคในยุคปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ ให้ความสนใจในสามจอคือจอโทรทัศน์ จอโทรศัพท์มือถือและจอคอมพิวเตอร์^๕

ดังนั้นบทความนี้ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษาในเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมออนไลน์ โดยจะเริ่มต้นด้วยการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน และวิเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ที่เรียกกันว่า “สังคมออนไลน์” เป็นช่องทางที่ดีที่สุดของพระสงฆ์ที่จะใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่มนุษย์ในสังคมโลกปัจจุบัน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไปให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินการเพื่อให้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเผยแพร่ออกไป ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนาเอาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดแก่ ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลกหัวใจสำคัญของการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก โดยให้เกิดประโยชน์สุข ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) ๒) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) และ๓) ปรมัตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน) พระภิกษุผู้เป็นเจ้าของเจ้าอาวาส และเจ้าคณะทุกชั้นมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๓๕ ดังนี้ตามบทบัญญัตินี้ได้จำแนกการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติรับผิดชอบ ด้านการเผยแผ่

---

^๕ ศรีศักดิ์ จามรมาน, ศ.ดร., อินเทอร์เน็ตนักล่าอาณานิคมโลก, (กรุงเทพฯ : ฐานบุ๊คส์, ๒๕๕๑),

พระพุทธศาสนา จะต้องจัดทำอันเป็นภารกิจประจำตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส หรือตำแหน่งที่สูงขึ้นไปแยกออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) เป็นฐานะในการจัดการศึกษา อบรมสั่งสอน พระธรรมวินัยแก่บรรพชิต ๒) เป็นฐานะในการอบรม และสั่งสอนธรรมะแก่คฤหัสถ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ทั้งวัด และพระสงฆ์ได้ทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนามากเป็นพิเศษ ดังนั้นจะเห็นได้จากมีหน่วยพระธรรมทูต ธรรมจาริกธรรมพัฒนา และหน่วยอบรม ทางจิต มีทั้งหน่วยอบรม อ.ป.ต. (หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล) ทั้งนี้การเผยแผ่จะได้ผลก็ต่อเมื่อ ๑) พระสงฆ์จะต้องศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพระธรรมวินัยและปฏิบัติตามอย่างจริงจัง สอนอย่างไร ปฏิบัติอย่างนั้น ๒) ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อประโยชน์ของตน ๓) ไม่ยึดติดในแง่ใดแง่หนึ่งของหลักธรรม ๔) ไม่เห็นแก่ความง่าย ติความพระธรรมวินัยตามความชอบใจ หรือความต้องการของประชาชน ๕) ไม่สนองความต้องการของผู้มีอำนาจ ๖) ประสานความเข้าใจ ความเชื่อหรือลัทธิศาสนาอื่นๆ^๖

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล

เมื่อพระพุทธองค์ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า และเสวยวิมุตติสุข พอ สัปดาห์ที่ ๗ ผ่านไป พระองค์เสด็จจากร่มไม้ราชายตนะ กลับไปยังต้นอชปาลนิโครธ ทรง คำนึงถึงการที่จะทรงแสดงธรรมโปรดประชาชน ในขั้นแรกพระองค์ทรงมีความชวนชวายน้อย เกิดความท้อในการที่จะแสดงธรรมโปรดสัตว์ เพราะทรงเห็นว่าธรรมที่ทรงค้นพบด้วยการตรัสรู้ นั้น เป็นสิ่งอันล้าลึก ยากแก่ผู้ที่ยังยึดติดในกามคุณจะรู้ได้ แต่ก็ทรงตระหนักในหลักความจริงว่า มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ทั้งปวง มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ คือ เป็นสัตว์ที่แนะนำสั่งสอนได้ แต่ถึง กระนั้นมนุษย์ก็ยังมีระดับของความแตกต่างในความพร้อมทางด้านสติ ปัญญา ความรู้ ความสามารถ และคำอาราธนาของท้าวสหัมบดีพรหมว่า “พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาค ได้โปรดแสดง ขอพระสุคตเจ้าได้โปรดแสดงธรรม เพราะสัตว์ทั้งหลายผู้มีธุลีในตาน้อยมีอยู่ สัตว์ เหล่านั้นย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้สดับธรรมเพราะจักมีผู้รู้ธรรม” พระองค์จึงได้ทรงพิจารณาเห็น

---

^๖ อ้างแล้ว, กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา**, หน้า ๑๓๔-๑๓๕.

สัตว์เปรียบเหมือนดอกบัว ๓ ประเภท คือ บัวใต้น้ำ บัวเสมอน้ำ และบัวเหนือน้ำ ที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

มีฐลีในตาน้อย	มีฐลีในตามาก
มีอินทรีย์แก่กล้า	มีอินทรีย์อ่อน
มีอาการดี	มีอาการทราม
สอนให้รู้ได้ง่าย	สอนให้รู้ได้ยาก

บางพวกมักเห็นปรโลกและโทษว่าเป็นสิ่งน่ากลัวก็มีบางพวกไม่เห็นปรโลกและโทษว่าเป็นสิ่งน่ากลัวก็มี ฉะนั้นตรัสว่า“ประตูแห่งพระนิพพานได้เปิดแล้วสำหรับผู้ใคร่สดับ จึงปล่อยศรัทธาเถิด”

พระสารีบุตรเถระการเผยแผ่พุทธธรรมท่านมีวิธีเผยแผ่ในลักษณะให้คำแนะนำ ปรีกษา สนทนาตอบปัญหาข้อข้องใจและการแสดงธรรม เมื่อได้ฟังจากพระบรมศาสดาแล้วนำไปถ่ายทอดแก่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกอุบาสิกาและบุคคลทั่วไปให้เข้าใจหลักธรรม อันลึกซึ้งด้วยวิธีการบรรยายอธิบายขยายความ เปรียบเทียบ และตอบปัญหาธรรม เป็นต้น จนเป็นที่ไว้วางพระทัยของพระพุทธเจ้าทำให้บุคคลทั่วไปศรัทธาเลื่อมใสแล้วหันมานับถือพระพุทธศาสนากันอย่างแพร่หลายมีบางส่วนเท่านั้นที่ได้หันมานับถือพระพุทธศาสนา เพราะยึดติดอยู่กับลัทธิเดิมอย่างแรงกล้า ถึงกระนั้นก็ตาม ก็ได้หันมาในตัวเองก็มีซึ่งเท่ากับได้สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มความเชื่อต่างๆ นับเป็นตัวอย่งการประกอบศาสนกิจดำเนินชีวิตและเผยแผ่พุทธธรรมในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี บทบาทในการรักษา พระสัทธรรมให้คงอยู่ ท่านกระทำโดยการศึกษาและลงมือปฏิบัติตามหลักธรรมที่พระภาคเจ้าทรงแสดงไว้อย่างจริงจังท่านเคยกราบทูลเสนอให้พระผู้มีพระภาคเจ้าสังคายนาพระธรรม แต่ในขณะนั้นพระองค์ตรัสว่ายังไม่ถึงเวลา ท่านจึงได้จำแนกธรรม โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกต่อการศึกษา ในเวลาต่อมายังใช้หลักธรรมที่ท่านแสดงไว้ เช่น ในสังคีตสูตร เป็นแนวทางในการทำสังคายนาครั้งแรกหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว^๗

พระมหาโมคคัลลานเถระในการเผยแผ่พุทธธรรม พบว่า ด้านเผยแผ่พุทธธรรมพระมหาโมคคัลลานะได้เผยแผ่พุทธธรรมในลักษณะการให้คำแนะนำ เป็นที่ปรีกษา การสนทนา การ

^๗ พระมหากิตติศักดิ์ ยโสธร, “การศึกษาบทบาทของพระสารีบุตรเถระในการเผยแผ่พุทธธรรม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนธรรมมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙)

ตอบปัญหาข้อข้องใจ การแสดงฤทธิ์โดยรับสนองพุทธบัญชาให้ไปปราบผู้เป็นมิถุนาภิภูฏ การเป็นสมณทูตในเทวโลกและยมโลกแล้วนำ เรื่องราวเหล่านั้นมาบอกแก่ชาวโลก และการแสดงธรรมแก่พุทธบริษัทและบุคคลทั่วไปด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การอธิบายขยายความ การเปรียบเทียบ การตอบคำถาม^๔

พระอานนท์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาท่านมีบทบาทในการเผยแผ่ในลักษณะการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาสนทนา ตอบปัญหาข้อข้องใจและแสดงธรรมโดยที่ท่านได้รับฟังจากพระพุทธเจ้าแล้วนำไปถ่ายทอดหรือเผยแผ่แก่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา และบุคคลทั่วไป ด้วยวิธีการที่ต่างๆ เช่นการบรรยาย การอธิบายขยายข้อความ เปรียบเทียบและถามตอบ เป็นต้น จนเป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสและยอมรับนับถือพระรัตนตรัยกันอย่างแพร่หลาย แต่ก็มีบางส่วนที่มีได้หันมา นับถือพระรัตนตรัย เพราะยังยึดติดอยู่กับลัทธิดั้งเดิม ถึงกระนั้นก็ยังมีความเคารพนับถือในตัวท่านเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งก็เท่ากับว่า ท่านได้สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มความเชื่อต่างๆ นับว่าเป็นตัวแทน แห่งการประกอบศาสนกิจดำเนินชีวิต และเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน ได้เป็นอย่างดี^๕

พระมหากัจจายนเถระการเผยแผ่พุทธธรรม พระมหากัจจายนเถระได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้วิธีการสอน ๔ อย่าง คือ สันตัสสนาสมาทปนา สมุตเตชนา และสัมปหังสนา พร้อมทั้งใช้รูปแบบการสอนอีก ๔ อย่าง คือ แบบสากัจฉาหรือสนทนาธรรม แบบบรรยาย แบบตอบปัญหาและการวางกฎระเบียบโดยการอธิบายพุทธพจน์อย่างละเอียดลึกซึ้งเพื่อถ่ายทอดแก่ภิกษุ อุบาสกอุบาสิกา และบุคคลทั่วไปให้เข้าใจในหลักธรรมได้อย่างแจ่มแจ้งเหมือนกับพระพุทธเจ้าทรง แสดงเองด้วยวิธีการบรรยายอธิบายเนื้อความแห่งธรรม และตอบปัญหาธรรม เป็นต้น จนเป็นที่ไว้วางพระทัยของพระพุทธเจ้าให้ไปประกาศพระศาสนา ณ แคว้นอวันตี ทำให้บุคคลผู้ไม่มีศรัทธาเกิดศรัทธาเลื่อมใสเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสอยู่แล้วเกิดความเลื่อมใสยิ่งขึ้น ส่วนบุคคลที่มีได้นับถือพุทธธรรมมาก่อนก็หันมานับถือพุทธธรรมประกาศตนเป็น

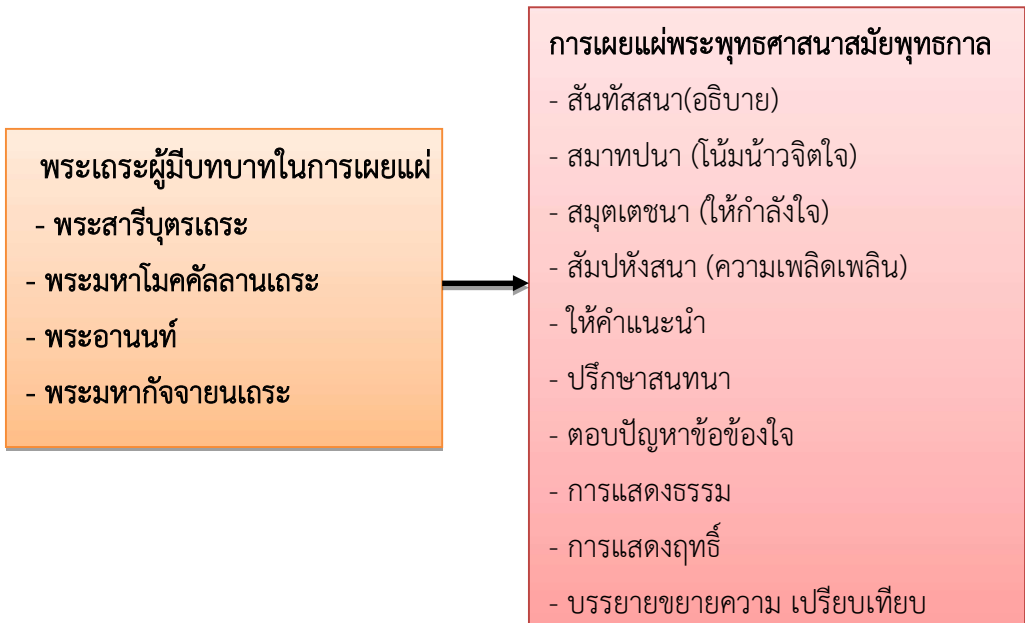
^๔ พระมหาสุชญา โรจนญาโณ, “การศึกษาบทบาทของพระโมคคัลลานเถระในการเผยแผ่พุทธธรรม”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐)

^๕ พระมหาจิตติภัทร อจลธมโม, “บทบาทของพระอานนท์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗)

อุบาสกจำนวนมาก ท่านได้ประพันธ์คัมภีร์ขึ้น ๖ เล่ม คือ กัจจายนไวยากรณ์ จูฬนिरुตติ มหา
นिरुตติ เนตติ เปฏุโกปเทส และวิณณনীติ^{๑๐}

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์สรูปได้ดังนี้

สรูปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ได้กระทำกันหลายรูปแบบ เช่น การแสดงธรรม การสนทนาธรรม การแนะนำสั่งสอน การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใส และการตอบปัญหา ข้อข้องใจสงสัย เป็นต้น พระพุทธเจ้าประธานหลักในการเผยแผ่ให้พระสาวก ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ ในการแสดงธรรม ให้มีเหตุผลต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ ชี้แจงให้เข้าใจ ชัดเจนในแต่ละประเด็นแสดงธรรมด้วยจิตเมตตา มุ่งจะให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะแสดงธรรม โดยไม่ยกตนข่มท่านและไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น

^{๑๐} พระมหาสนธิ์ สนติกโร, “การศึกษาบทบาทของพระมหากัจจายนเถระในการเผยแผ่พุทธธรรม”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในปัจจุบัน

ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในปัจจุบันจากงานวิจัย

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) พระพรหมบัณฑิต มีเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมเนื้อหาพุทธธรรมของพระพรหมบัณฑิต มีจุดเด่นคือ มีเนื้อเรื่องบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอน แต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่ ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ โดยใช้ภาษาร่วมสมัย ฟังเข้าใจง่าย อธิบายพุทธธรรมได้ลุ่มลึก ชัดเจน โดยสามารถสรุปประเภทเนื้อหาของพุทธธรรมที่ท่านนำเสนอได้ ๔ ประเภท ดังนี้ คือ ๑. เนื้อหาประเภทพัฒนาจิตใจเพื่อชีวิตที่ดีงาม ๒. เนื้อหาประเภทบูรณาการและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๓. เนื้อหาประเภทพระธรรมเทศนา ๔. เนื้อหาประเภทวิชาการ จากการศึกษาวิจัยหนังสือและผลงานของพระราชวรมุนีจำนวน ๔๒ เรื่องพบว่า พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) มีเทคนิคและวิธีการเผยแผ่หรือนำเสนอพุทธธรรมที่เด่นชัด ๖ วิธี คือ ๑. การนำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ ๒. นำเสนอโดยวิธีการยกอุปมาเปรียบเทียบ ๓. นำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิตปรัชญา คาคม โคลง บทประพันธ์ และบทกลอน เป็นต้น ๔. นำเสนอโดยวิธีการพูดเชื่อมโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ๕. นำเสนอโดยวิธีการยกบุคคลตัวอย่างประกอบการบรรยาย ๖. นำเสนอโดยวิธีการแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน^{๑๑}

พระวิสุทธาธิปตี (วีระ ภาททจारी)” การเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิปตี (วีระ ภาททจारी) ท่านได้เผยแผ่ผ่านบทบาทภาระงาน กิจกรรมคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ประการ ได้แก่ บทบาทการปกครองบทบาทศาสนศึกษา บทบาทสาธารณูปการ บทบาทการศึกษาสงเคราะห์ บทบาทสาธารณสงเคราะห์บทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมนอกจากนี้ ท่านยังมีรูปแบบและแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรม ที่ดำเนินตามพุทธวิธีการ สื่อสาร วิธีการเผยแผ่ของพระสาวก และมีการนำหลักการสื่อสาร ตามหลักนิเทศศาสตร์เข้ามาช่วยในการเผยแผ่พุทธธรรม เพื่อเป็นกลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังเกิดศรัทธา กล่าวหาญ เลื่อมใส เร้าใจอยากฟังอยากประพฤติ

---

^{๑๑} พระมหาวุฒิกรณ วุฒิกรณ, “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมุนี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓)

ปฏิบัติตาม เพื่อความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเข้าถึงมหาชน หรือกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น รูปแบบการเผยแพร่พุทธธรรมของท่านแบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. รูปแบบการใช้สื่อบุคคล ได้แก่ ตัวท่านอันเป็นสื่อบุคคลที่สำคัญ ในการทำให้ผู้อื่นได้รับสาร คือ พระธรรมเทศนา การบรรยายธรรม การให้โอวาท และการกล่าวสัมโมทนียกถา ซึ่งรูปแบบดังกล่าวมีวิธีการนำเสนอ ๕ วิธี คือ (๑) นำเสนอโดยตรง (๒) นำเสนอโดยการเปรียบเทียบ อุปมา อุปมัย (๓) นำเสนอโดยการใช้ตัวอย่าง (๔) นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ (๕) นำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิต คำคม โคลง คำกลอนประกอบ

๒. รูปแบบการใช้สื่อมวลชน ได้แก่ สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อสิ่งพิมพ์

๓. รูปแบบการใช้สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ การสร้างวัดถ้ำมงคล บทความ แถบบันทึกเสียง ด้านแนวทางการเผยแพร่พุทธธรรม ท่านมีแนวทางการเผยแพร่ทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ

การเผยแพร่ในเชิงรุก ได้แก่ โครงการเปิดพระอารามภาคกลางคืน โครงการเรายกวัดมาไว้ที่เซเว่นฯ โครงการยกวัดไปไว้ในตลาด โครงการร่มโพธิ์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แบบ บูรณาการ การท่องเที่ยวเชิงพุทธ การส่งเสริมบุคลากรในการเผยแพร่พุทธธรรมทางวิทยุโทรทัศน์วิทยุกระจายเสียง และการเผยแพร่ในต่างประเทศ

การเผยแพร่ในเชิงรับ ได้แก่ โครงการอบรมพระนวกะตลอดปี การจัดตั้งศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนาวัดสุทัศนเทพวราราม นอกจากนี้ท่านยังมีแนวทางการเผยแพร่พุทธธรรมด้วยการใช้สำนวนภาษา สามารถแบ่งเป็น ๒ แนวทางด้วยกัน คือ

๑. การใช้ถ้อยคำ แบ่งได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้ (๑) การใช้คำเข้าใจง่าย ๆ (๒) การใช้คำสัพยอก ซึ่งมีลักษณะเป็นการคั่นเคยและสร้างความสนิทใจ การใช้คำภาษาบาลี ท่านจะแปลความหมาย ให้ด้วย (๓) การใช้คำ หรือใช้ภาษาร่วมสมัยในการสื่อสาร

๒. การใช้ภาพพจน์ แบ่งได้ ๒ ลักษณะ ดังนี้ (๑) การใช้ภาพพจน์อุปมา (๒) การใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน

การเผยแพร่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิบดี (วีระ ภาทหจาร์) จึงประสบผลสำเร็จอย่างสูง ยิ่งเพราะความโดดเด่น ในด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยการชี้ให้ทำ นำให้ดู อยู่ให้เห็น ยิ่งกว่านั้นรูปแบบและแนวทางในการเผยแพร่พุทธธรรมของท่านก็มีความหลากหลาย ทันสมัย เข้ากับยุค เข้ากับเหตุการณ์ เป็นปัจจัยส่งเสริม สนับสนุนให้การเผยแพร่ประสบความสำเร็จ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแบบอย่าง หรือประยุกต์ใช้ ในการเผยแพร่พุทธธรรมของนักเผยแผ่ในปัจจุบัน

๗๖ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๙)

เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งยวดต่อพระพุทธศาสนาสืบไป^{๑๒} หน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา แล้วตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด จะต้องทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้^{๑๓}

๑. อบรมพระภิกษุสามเณร ให้เป็นสมณะสัญญา และอบรมเรื่องจรรยา มารยาทตลอดจนถึงการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ

๒. อบรมการทำวัตรสวดมนต์ให้เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย

๓. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือคำแนะนำที่เป็นประโยชน์

๔. แนะนำสั่งสอนธรรมประชาชนให้เข้าใจศาสนพิธี และการปฏิบัติ

๕. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม และได้ยินได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยถูกต้อง

๖. หาอุบายวิธีสกัดกั้นสังฆกรรมปฏิรูปมิให้เกิดขึ้น หรือบาปผิดที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไปโดยที่ขอบ

๗. ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์วัดมีความรู้ในเรื่องพระศาสนา และอบรมในทางศีลธรรม มีการไหว้พระสวดมนต์ เป็นต้น

๘. ขวนขวายจัดตั้งห้องสมุด เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมบาลีเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน หรือขวนขวายจัดหาหนังสือเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปบ้าง ที่เกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์บ้าง ที่เกี่ยวกับศีลธรรมบ้าง ที่เกี่ยวกับประวัติพระบ้าง เพื่อให้ผู้รักษาศิลปธรรมตามวัดต่างๆ ได้ท่อง ได้อ่านได้ ได้ฟัง ตามสมควรแก่สถานที่และโอกาส

๙. ขวนขวายจัดหาอุปกรณ์การเรียนภาษาไทยบางประเภทสำหรับชั้นประถมขึ้นไว้ เพื่อให้เด็กที่ขาดสนได้ใช้ยืมเรียน

---

^{๑๒} พระมหาศักดิ์พิชิต ฐานสิทฺโธ (ชัยดี), “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิบดี (วีระ ภูทกจารี)” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙)

^{๑๓} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺโญ), *การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๔๒.

กิจกรรมเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ในปัจจุบันมีทั้งแบบ ประเพณี และปรับปรุง ให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน และแบบที่จัดเป็นคณะ หรือหน่วยงาน เฉพาะจัดขึ้นมีการดำเนินการดังนี้^{๑๔}

๑. การเผยแพร่ตามประเพณีคณะสงฆ์และตามประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนที่วัด ที่บ้าน และผู้อาราธนาที่อื่นๆ ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดาคือเทศน์รูปเดียว หรือเทศน์ปุจฉาวิสัชนา ๒ รูปขึ้นไป และได้มีการปรับปรุงการเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือบันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียง นำไปเผยแพร่ในที่ต่าง ๆ และโอกาสต่างๆ

๒. การเผยแพร่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การบรรยายธรรม การสนทนา การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุม ที่วัดหรือที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆหรือทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ บันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียงนำไปเผยแพร่ในที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ รวมถึงตลอดการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะออกเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์

๓. การเผยแพร่แบบจัดเป็นคณะ หรือหน่วยงานเผยแพร่ หรือเป็นสถานศึกษาเป็นที่ประจำ หรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษภายในวัด หรือในหมู่บ้านใกล้เคียงเช่น งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริก งานอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น

๔. การเผยแพร่พระพุทธศาสนาด้านคุณหัสดี มีการตั้งเป็นสมาคมเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เช่น พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ยุวพุทธิกสมาคมประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมส่งเสริมพระพุทธศาสนาต่างๆการบรรยายธรรมในที่ประชุมและทางสื่อมวลชนต่างๆ การตั้งชมรมพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่างๆ

๕. การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆ บางวัดจัดให้มีปาฐกถาเป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือจัดกิจกรรมหลายประการ เช่น การหล่อเทียนพรรษาอาจมีการประกวดกัน วันสงกรานต์จัดให้มีพิธีสงฆ์น้ำพระ การแห่พระ การขนทรายเข้าวัด การก่อเจดีย์ทราย

---

^{๑๔} อ่างแล้ว, สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺโญ), การเผยแพร่พระพุทธศาสนา คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา, หน้า ๕๒.

เมื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับเทคโนโลยีการสื่อสารมาบรรจบกันจนทำให้เกิดเทคโนโลยีสารสนเทศขึ้น กลายเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างชาวโลกมีความสะดวกรวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะการติดต่อผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตซึ่งปัจจุบันได้วิวัฒนาการมาเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา นักอ่านอาจจะกลายเป็นนักเขียน คนซื้ออาจจะกลายเป็นคนขาย เพราะเมื่อกลุ่มคนในโลกเสมือนจริงของอินเทอร์เน็ตเริ่มรวมตัวกันโดยอาศัยโซเชียลเน็ตเวิร์กหรือเครือข่ายสังคมสังคมออนไลน์ โลกก็เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารมากมายอย่างไม่เคยพบมาก่อน รวมทั้งการสร้างสรรค์เว็บไซต์แบ่งปันความรู้และให้ความช่วยเหลือข้ามโลกในแบบที่ไม่น่าเป็นไปได้ นั่นคือจุดเริ่มต้นของกระบวนการคราฟด์ซอร์ซซิ่ง

คำว่า “คราฟด์ซอร์ซซิ่ง (Crowdsourcing) หรือการถ่ายโอนงานให้มวลชน มีจุดเริ่มต้นจากความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการพัฒนาซอฟต์แวร์โอเพ่นซอร์ส การพัฒนาระบบปฏิบัติการลินุกซ์ เป็นตัวอย่างหนึ่งที่พิสูจน์ให้เห็นว่าชุมชนซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่มีความชอบเหมือน ๆ กัน สามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ดีกว่าบริษัทยักษ์ใหญ่อย่างไม่โครซอฟท์^{๑๔} เมื่ออินเทอร์เน็ตติดต่อกันได้ง่ายดาย จึงทำให้มีสังคมใหม่ที่เรียกว่า “เครือข่ายสังคมออนไลน์” โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันผ่าน “สื่อสังคมออนไลน์” สื่อสังคมออนไลน์นั้นมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Social Media” คำว่า “Social” หมายถึง สังคม ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงสังคมออนไลน์ ซึ่งมีขนาดใหม่มากในปัจจุบัน คำว่า “Media” หมายถึง สื่อ ซึ่งก็คือ เนื้อหา เรื่องราว บทความ วิดีโอ เพลง รูปภาพ เป็นต้น เมื่อนำคำสองคำมารวมกันจึงเป็น “Social Media” หมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บุคคลบนโลกนี้สามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ พื้นฐานการเกิด Social Media ก็มาจากความต้องการของมนุษย์หรือคนเราที่ต้องการติดต่อสื่อสารหรือ มีปฏิสัมพันธ์กัน จากเดิมเรามีเว็บในยุค ๑.๐ ซึ่งก็คือเว็บที่แสดงเนื้อหาอย่างเดียว บุคคลแต่ละคนไม่สามารถติดต่อหรือโต้ตอบกันได้ แต่เมื่อเทคโนโลยีเว็บพัฒนาเข้าสู่ยุค ๒.๐ ก็มีการพัฒนาเว็บไซต์ ที่เรียกว่า web application ซึ่งก็คือเว็บไซต์มีแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมต่าง ๆ ที่มีการโต้ตอบกับผู้ใช้งาน

---

^{๑๔} เจฟฟ์ ฮาวี, **คราฟด์ซอร์ซซิ่ง : ล้านคลิกพลีโลก**, แปลโดย สีนวน ฤกษ์สิริกุล, (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑.

มากขึ้น ผู้ใช้งานแต่ละคนสามารถโต้ตอบกันได้ผ่านหน้าเว็บ^{๑๖} สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นการสื่อสารที่ต้องติดต่อกันทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมมากที่สุดเว็บหนึ่ง ในปัจจุบันคือเฟซบุ๊ก ในยุคที่ผู้คนติดต่อกันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ กลายเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ จนกลายเป็นอีกสังคมหนึ่งในโลกเสมือนจริง ทุกคนสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้โดยไร้ขีดจำกัด โดยมีอุปกรณ์ที่สามารถใช้ติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตพกพาติดตัวไปได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้นการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์จึงไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของกาลเวลาอีกต่อไป

พระพุทธศาสนาอยู่ในสังคมโลกมานานหลายศตวรรษ ผ่านกาลเวลาที่มีความเจริญมาได้จนถึงทุกวันนี้เพราะการเผยแผ่ที่ประยุกต์เข้ากับสังคมที่มีความหลากหลายแตกต่างกันได้ ในยุคปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าไปมาก พระพุทธศาสนาหากดูผิวเผินจะขัดแย้งกับกระแสของเทคโนโลยี เพราะเป็นลักษณะสังคมแบบทุนนิยมซึ่งมีความโลภเป็นหลัก แต่หากดูอีกด้านหนึ่งความเจริญทางเทคโนโลยีมิใช่ความเลวร้าย อยู่ที่ผู้ใช้ต่างหาก ถ้าผู้ใช้มีภูมิปัญญาทางจิตที่มั่นคงแล้ว เทคโนโลยีก็จะกลายเป็นเครื่องมือที่ทำให้พระพุทธศาสนากระจายไปยังกลุ่มชนได้อีกมาก มิ่งงานวิจัยเรื่องการสื่อสารยุคใหม่กับความเห็นของผู้บริโภคระบุว่าผู้บริโภคในยุคปี พุทธศักราช ๒๕๕๑ ให้ความสนใจในสามจอคือจอโทรทัศน์ จอโทรศัพท์มือถือและจอคอมพิวเตอร์^{๑๗} นอกจากนั้น กิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีแนวโน้มใช้ช่องทางเผยแผ่ให้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์เต็มรูปแบบแล้ว เราสามารถนำพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในสังคมออนไลน์ได้ดังต่อไปนี้^{๑๘}

๑. การมีหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มีการศึกษาค้นคว้าพระพุทธศาสนาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา เพียงแต่มีอุปกรณ์การ

^{๑๖} ฉัญญวัฒน์ กาบคำ, **สังคมออนไลน์คืออะไร**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://krnum.wordpress.com/2010/06//02/social-network/> [๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๗].

^{๑๗} ศรีศักดิ์ จามรมาน, ศ.ดร., **อินเทอร์เน็ตนักล่าอาณานิคมโลก**, หน้า ๖๘.

^{๑๘} พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน, **การศึกษาพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ ๒๑**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.cyberanaram.net/index.php/2009-12-17-14-43-37-13/984-1000> [๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๗].

เชื่อมต่อกับเครือข่ายเช่นคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น จึงเป็นโจทย์อย่างหนึ่งขององค์กรสงฆ์ว่าจะทำอย่างไรให้กิจกรรมของพระพุทธศาสนามีการเคลื่อนไหวอยู่ในระบบเครือข่ายได้ตลอดเวลา เป็นต้น

๒. ทุกคนกำลังศึกษาพระพุทธศาสนาโดยที่ผู้ศึกษาไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังศึกษา คำสอนของพระพุทธศาสนามีส่วนสำคัญอยู่สองระดับคือระดับโลกียะคือชาวบ้านทั่วไปก็ศึกษาได้และระดับโลกุตระเป็นธรรมะขั้นสูงเพื่อการหลุดพ้น พระสงฆ์สามารถนำเสนอหลักธรรมง่ายๆที่ทุกคนรับรู้ได้โดยไม่มีความรู้สึกว่ากำลังศึกษาพระพุทธศาสนาเช่น ทุกคนเป็นเศรษฐีได้ “ถ้าขยันหารักษาดีมีกัลยาณมิตร ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง” ซึ่งมาจากภาษาบาลีในอังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต(๒๓/๑๔๔/๒๘๙) ความว่า อุกุฐาตกมมธเยเยสุ อปมตโต วิธานวา สมกเปติ ชีวิตัสสมกตอนุรุขติ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย แปลความหมายไว้ว่า “คนหมั่นในการทำงาน ไม่ประมาท จัดการงานเหมาะสมเลี้ยงชีพพอเหมาะ รักษาทรัพย์ที่หามาได้” ถ้านำเสนอทั้งภาษาบาลีและคำแปลภาษาไทยจะเป็นเนื้อหาที่ยาก แต่เมื่อนำมาย่อความก็จะเป็นสิ่งที่เข้าใจง่าย จนผู้รับสารไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังศึกษาพระพุทธศาสนาอีกตัวอย่างหนึ่งสาเหตุแห่งความสุข เมื่อนำเสนอเป็นคำง่าย ๆ คนทั่วไปอาจจะไม่คิดว่าตนเองกำลังศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนาอยู่ อาจคิดว่าเป็นเพียงคำที่นักปราชญ์คนใดคนหนึ่งคิดขึ้น เป็นต้น

๓. การให้บริการที่สามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ทั้งสถานที่อุปกรณ์ และปัจจัยทางกายภาพอื่น ๆ เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแผ่ในสื่อสังคมออนไลน์ หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็ต้องเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมและตามทันความเปลี่ยนแปลงโลก โดยไม่ได้กระทบต่อหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาแต่อย่างใด เพราะผู้รับสารสามารถเลือกรับสารได้ตามความสะดวกของผู้รับสารเอง หรือหากมีข้อสงสัยในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาก็สามารถใช้โทรศัพท์มือถือเปิดดูทางเว็บไซต์ทางพระพุทธศาสนาซึ่งในอนาคตควรมีหลายภาษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างทั่วถึง หากยังคิดว่าพระไตรปิฎกยังเป็นหลักคำสอนที่ยากแก่การทำความเข้าใจ องค์กรสงฆ์หรือ คณะสงฆ์ก็ต้องหาทางปรับปรุงเปลี่ยนแปลงภาษาให้ทันสมัยเหมาะสมแก่ยุคสมัย

บทสรุป

เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมีหลักคำสอนที่ใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข สิ่งสำคัญที่จะดำรงรักษาหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าให้คงอยู่ได้นั้นคงต้องอาศัยพุทธบริษัท ๔ ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก หัวใจสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็คือ พระสงฆ์ เพราะพระสงฆ์ถือเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าผู้ซึ่งฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วเลื่อมใสสละเรือน ออกบวช ถี้อวัตร ปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัยที่พระบรมศาสดาสั่งสอนและกำหนดไว้ พระพุทธองค์ ทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลกด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สันตัสสนา (อธิบาย) สมาทปนา (โน้มน้าวจิตใจ) สมุตเตชนา (ให้กำลังใจ) สัมปหังสนา (ความเพียร) ให้คำแนะนำ ปรีกษาสนทนาตอบปัญหาข้อข้องใจ การแสดงธรรม การแสดงฤทธิ์ บรรยายขยายความ เปรียบเทียบ การวางกฎระเบียบ

ปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีเจริญที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งมีเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ที่สามารถถ่ายโอนแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างง่ายดายในขณะที่พระพุทธศาสนามีแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติขนาดใหญ่คือพระไตรปิฎกและหนังสือตำราจำนวนมากที่พร้อมจะนำเสนอสู่โลกเสมือนจริงโดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เมื่อทุกคนสามารถศึกษาเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ในทุกที่ทุกเวลาโดยไม่จำกัดด้วยกาลและสถานที่ ในเวลาไม่นานก็จะกลายเป็นเครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนา ที่ทุกคนสามารถศึกษาพระพุทธศาสนาได้โดยไม่จำกัดกาลเวลาและสถานที่ พระสงฆ์ส่วนหนึ่งก็ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อสังคมออนไลน์ พระสงฆ์อีกส่วนหนึ่งก็ยังคงทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนากับกลุ่มชนที่ยังนิยมไปวัด

การที่พระสงฆ์จะมีการนำเสนอหลักคำสอนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) นั้นน่าจะเหมาะสมกับยุคกับสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงพระสงฆ์ที่มีการใช้เครือข่ายในการสืบทอดศาสนาของพระพุทธองค์ย่อมเป็นสิ่งที่ดีต่อพุทธศาสนิกชน เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำคำสั่งสอนไปใช้ในชีวิตประจำวันยังดำรงความสุข ในโลกอนาคตการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจึงจะทำให้มีมีความรู้และมีโอกาสอยู่รอดในสังคมได้อย่างรู้เท่าทันได้

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการ**

พระศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

เจฟฟ์ ฮาวี. **คราวด์วอร์ชชิง : ล่านคลิกพลีโลก.** แปลโดย สีนวน ฤกษ์สิรินุกูล. กรุงเทพฯ:

อัสสัมชัญ, ๒๕๕๔.

ัญญวัฒน์ กาบคำ. **สังคมออนไลน์คืออะไร.** [ออนไลน์], แหล่งที่มา

: <http://krunum.wordpress.com/๒๐๑๐/๐๖/๐๒/social-network/> [๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๗].

พระกิตติศักดิ์ ยโสธโร. **การศึกษาบทบาทของพระสาธุบุตรเถระในการเผยแผ่พุทธธรรม.**

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระมหาจิตติภัทร อจลธมโม. **บทบาทของพระอานนท์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา.**

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

พระมหาบุญไทย ปุญญมโน. **การศึกษาพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ ๒๑** [ออนไลน์],

แหล่งที่มา : <http://www.cyberanaram.net/index.php/๒๐๐๙-๑๒-๑๗-๑๔-๔๓-๓๗-๑๓/๙๘๔-๑๐๐๐>, [๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๗].

พระมหาวุฒิกิจกรณ วุฒิกิจกรณ. **ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชาวรมณี .**

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระมหาศักดิ์พิชิต ฐานสิทธิโส (ชัยดี). **“ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิปัตติ**

